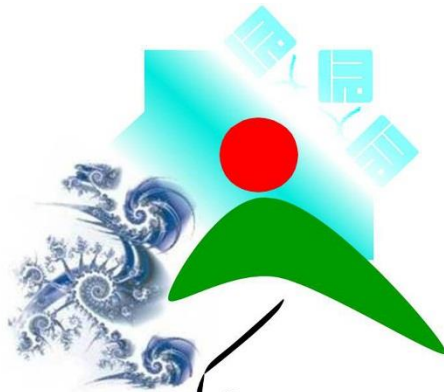

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منشور تفکر و شناخت

کارگروه تفکر و شناخت

۱۳۹۲

توضیحات انتشار سند را در انتهای سند ملاحظه فرمائید.

پیشگفتار: سخن مسئول و اعضاء کارگروه.....	۴
فصل ۱- اهداف آرمانی مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت.....	۵
فصل ۲- شعارهای کلیدی مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت.....	۵
فصل ۳- خصوصیات مطلوب شاگردان مدرسه حکمت.....	۵
فصل ۴- زمینه های فعالیتهای تفکر و شناخت در مدرسه حکمت.....	۶
فصل ۵- دکترین و مشی مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت (فلسفه، رویکرد، فرایند و سازوکار تعلیم و تربیت).....	۶
فصل ۶- بسترهای ضروری مدرسه در حوزه تفکر و شناخت.....	۹
فصل ۷- پروژه های محوری، و پروژه ها و فعالیتهای قابل انجام در حوزه تفکر و شناخت.....	۱۰
فصل ۸- مشی ارزیابی در حوزه تفکر و شناخت.....	۱۰
فصل ۹- غرفه ها.....	۱۱
فصل ۱۰- گواهینامه ها و سطوح آن.....	۱۱
فصل ۱۱- گره های اصلی گراف موضوعات آموزشی در حوزه تفکر و شناخت.....	۱۱
فصل ۱۲- منابع در دسترس در حوزه تفکر و شناخت.....	۱۲
فصل ۱۳- چشم انداز مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت.....	۱۳
فصل ۱۴- برنامه عملیاتی حوزه تفکر و شناخت در سال ۹۲-۹۳.....	۱۳

معرفی اعضای کارگروه

مسئول کارگروه: فاطمه آریامنش، خانم کیافر

همکار عضو کارگروه: آقای مجتبی تجری

خانواده عضو کارگروه: آقای حسین پور

مشاور کارگروه: آقای اردوان مجیدی

ضمناً کارگروه از زحمات عزیزانی که کارگروه را به شکل‌های مختلف یاری نموده اند، تشکر می کند. بخصوص از:

خانم عاطفه رضازاده و خانم فاطمه حسین پور

پیشگفتار: سخن مسئول و اعضاء کارگروه

بر اساس آیات و روایات قرآن حکیم، اساس همه انحراف ها و سقوط های انسان، غفلت از هویت الهی و انسانی خویش است، انسان به عنوان یک موجود ممتاز، خود باید تعیین کند که راه سعادت را بپیماید یا مسیر سقوط و انحراف را در پیش گیرد، انسان اگر به خود آگاهی برسد و به مقتضای آنچه هدف اوست عمل کند به سعادت دست پیدا خواهد کرد.

و اگر از هویت خویش غفلت ورزد و به مقتضای آن رفتار نکند، آن چنان سقوط خواهد نمود که با حیوانات برابر شده یا حتی پایین تر از آن ها قرار گیرد.

با منطقی فکر کردن می توان مساله ای را حل کرد، بهتر است انسان به سوی تفکر خلاق حرکت کند و اگر این طور باشد می تواند به یک تصمیم گیری موفق دست یابد.

فصل ۱- اهداف آرمانی مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت

- پی بردن به عظمت و قدرت خداوند با تفکر و تعمق در آیات و نشانه های او،
- یادگیری شیوه ی مباحثه و تفکر،
- فراهم کردن زمینه تفکر و شناخت در دانش آموزان،
- ارتقاء تفکر و تدبر دانش آموزان و دستیابی به قدرت شناخت عمیق تراز موضوعات و مباحث مختلف،
- فراهم کردن بسترهای درگیر شدن دانش آموزان در بحث ها و زمینه های مختلف به صورت آزادانه، برای زمینه سازی بروز استعدادهای نهفته، و کشف زمینه استعدادها و علایق آنان،
- پرورش اعتماد به نفس و عزت نفس،

فصل ۲- شعارهای کلیدی مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت

- خوب فکر کنید تا خوب به مقصد برسید،
- فکور شخصی است که طالب علم است،
- تفکر پلی به سوی شناخت،
- تفکر می کنی چون زنده هستی،

فصل ۳- خصوصیات مطلوب شاگردان مدرسه حکمت

- قبل از ورود به هر مسئله و کاری درباره ی آن فکری کند.
- توانایی مدیریت درانجام کارها را پیدا می کند.
- علاقه مند به پیدا کردن راهکارها برای حل مشکلات می شود.
- برای یافتن راه حل به محیط و فضای اطراف با دقت مشاهده می کند.
- تلاش و پشتکار برای پیدا کردن راهکارهای مناسب از خود نشان می دهد.
- اشتیاق و میل برای دادن راهکارهای مناسب برای پیشبرد اهداف و رویکرد مدرسه مشهود است.
- یادگیری دانش آموز اکتشافی است
- صبور بودن در مقابل مشکلات را تجربه می کند.
- از پیدا کردن راه حل مناسب ناامید نمی شود.

- از ارائه راهکارهای خود لذت می برد.
- علاقه مند می شود که مشکلات دوستان خود را از راه درست حل نماید.
- حس مشورت با دوستان و دیگران برایش معنادار می شود و از تفکر دیگران استفاده می کند.
- خودباوری و خوداتکایی در مسائل روزمره پیدا می کند.
- اعتماد به نفس بالایی پیدا می کند.

فصل ۴- زمینه های فعالیت های تفکر و شناخت در مدرسه حکمت

در مدرسه حکمت، حتی الامکان شرایط فعالیت تفکر و شناخت در این زمینه ها فراهم می شود:

بخش اول: دریافت و مدیریت و نگهداری و طبقه بندی اطلاعات

- فنون جستجوی اطلاعات

- یادداشت برداری

- ارجاع کار

بخش دوم: تحلیل و استنتاج اطلاعات و مدیریت تحلیل

- تفکر، مباحثه و تحلیل منطقی

- کار تمرینها و مدیریت کارهای خود

بخش سوم: ارائه و نتایج تحلیل و تفکر به دیگران

- انشاء نویسی

- فن ارائه و بیان

- روزنامه نگاری (شیوه های فرمال: روزنامه _ مجله _ روزنامه دیواری)

- وب نویسی (شیوه ی غیر فرمال روزنامه نگاری)

- ساخت اسلاید

فصل ۵- دکترین و مشی مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت (فلسفه، رویکرد، فرایند و سازوکار تعلیم و

تربیت)

- در تعلیمات مدرسه حکمت، حوزه تفکر و شناخت به عنوان محوریت کل تعلیم (باهدف فهم موضوعات درسی و غیر درسی) مدرسه محسوب می شود.
- تلاش اصلی مدرسه، فراهم کردن بسترهای مناسب تفکر در مورد نعمتهای خدا، قرآن و اهل بیت علیهم السلام، است.

- موضوعات مورد تفکر در مسیر علاقه دانش آموز و متناسب با سن او، مورد توجه قرار می گیرد.
- در این حوزه، کلیه موضوعات و مفاهیم، متناسب با آیات قرآنی، مورد تفکر و مباحثه قرار می گیرد.
- هر چند روز یکبار، جلسات مشترک بین کلاسها، با حضور مربیان و دانش آموزان برگزار می شود، که دانش آموزان در صورت تمایل می توانند در آن جلسات شرکت کنند و به مباحثه در موضوعات ارائه شده بپردازند.
- تفکر و جایگاه آن در زندگی انسان با توجه به تفاوت‌های فردی و دوره‌ی زمانی خاص در شرایط و موقعیت‌های متفاوت حائز اهمیت است.
- با توجه به رویکرد مدرسه این حوزه، به عنوان روشن کننده مسیر، و عاملی محرک برای درست اندیشیدن در زندگی، بیان شده و مورد بحث و گفتگو قرار می گیرد.
- باید سعی شود در لابلای مباحث قرآنی و همچنین قصص قرآنی، دانش آموزان را در خصوص سرنوشت و داستان زندگی انبیاء و قوم‌های مختلف به فکر واداشت تا بتوانند از داستان‌های گذشتگان هم درس عبرت گرفته و هم زندگی انبیا را سر لوحه کارشان نمایند.
- دانش آموزان با چگونگی مدیریت و نگهداری اطلاعات و طبقه بندی آن در کارهای محوله آشنا می شوند و این روش را در تمام زمینه‌ها به کار می برند.
- از فنون جستجو برای پیدا کردن راه حل‌هایی برای مسئله استفاده می کنند.
- برای داشتن تفکر مناسب و رسیدن به شناختی واقعی و مطلوب دانش آموز نیازمند توجه به موارد زیر است:
  - خوب دیدن: از آنجا که داده‌های عینی و حسی قابلیت درک بیشتری را برای همه گروه‌های سنی دارد، دعوت به استفاده بیشتر از حواس به منظور درک بهتر پدیده‌ها شده است.
  - خوب گوش کردن: یکی از لازمه‌های دیگر تفکر مناسب، خوب گوش دادن است، دانش آموز تا نتواند مسائل مورد نظر را خوب گوش بدهد، قاعدتاً نخواهد توانست به درک درستی از مسائل دست پیدا کند.
  - خوب حرف زدن: در خصوص خوب حرف زدن شاید بتوان به حرف زدن با خویش اشاره نمود، که کمک بسزایی در جاسازی ذهنی و درک مسائل می کند.
  - فعال نگاه داشتن دغدغه و توجه: تفکر و عادت دادن به تفکر در بین دانش آموزان نیازمند آن است که دانش آموزان، به مسائل مختلف علاقه داشته باشند، به همین دلیل یکی از وظایف معلم آن است که، سعی نماید با ایجاد علاقه در دانش آموزان آنها را در مسیر درست هدایت کند.
  - تکرار هدفمند سوال یا عبارت: وجود تکرار در خصوص مطرح کردن مسائل مختلف، بسیار حائز اهمیت است، زیرا تا دانش آموز با یک مساله به کرات مواجه نشود شاید تفکر در خصوص آن به عنوان یک دغدغه در ذهنش محسوب نشود.

- مقایسه امور: تفکر کردن نیازمند مقایسه است، زیرا تا مقایسه در کار نباشد، دانش آموز قادر نیست به تفاوت مسائل و موضوعات مختلف پی ببرد، و نخواهد توانست خوب را از بد تشخیص داده و در مورد مسائل مختلف تفکر کند، به همین دلیل است که سعی می شود با مطرح نمودن داستان ها و حکایت های قرآنی دانش آموز را درگیر مقایسه های کاربردی نمود.
  - افزایش گنجینه داده های ذهنی و ارائه اطلاعات اولیه: تفکر و رسیدن به شناخت در حوزه های مختلف نیازمند داشتن اطلاعات حداقلی است که توصیه می شود، معلمان این مهم را حتما مدنظر خویش داشته باشند.
  - تعمیم دادن از جزء به کل: تفکر نمودن نیازمند، تفکر در خصوص مسائل جزئی و تعمیم دادن این مسائل به مسائل کلی و یا به عبارت دیگر تصمیم گیری در خصوص حوزه های مختلف است که می تواند ذهن و فکر دانش آموزان را به شدن درگیر نماید.
  - تعمیم دادن از کل به جزء: پرهیز از پیروی محض از عادات اجتماعی و روش های گذشتگان: قطعا تفکر مناسب و رسیدن به شناخت مطلوب علاوه بر استفاده از تجربیات گذشتگان عدم پیروی نمودن از روش ها و عادات اجتماعی اشتباه چه آنهایی که در گذشته رخ داده است و چه آنهایی که در حال حاضر در حال رخ دادن است می باشد، از این رو معلمان باید حتما در خصوص این موضوع آگاهی های لازم را باید در اختیار دانش آموزان قرار دهند
  - استفاده از انواع استدلال های: معلمان باید دانش آموزان را به استفاده از استدلال های گوناگون تشویق کنند که می توان در این خصوص به استفاده از نظام های علی-معلولی اشاره نمود.
  - توجه به هدف: درگیری دانش آموزان در هدف نیازمند آن است که دانش آموزان همیشه در خصوص اهدافی که قرار است در ارتباط با آنها به تفکر بپردازند، توجه کافی را داشته باشند تا مسیرهای اشتباه تفکر را انتخاب نکنند.
  - پرهیز از سوگیری در تفکر: تفکر درست تفکری است که با موازین الهی هم راستا بوده و شامل تفکر غلط و نا به حق نباشد
  - زیر سوال بردن نوع نگاه: تفکر و شناخت بهتر و بیشتر، مستلزم آن است که همیشه دیدگاه های دانش آموزان در خصوص مسائل مختلف مورد سوال قرار گیرند تا دانش آموزان همیشه در پی آن باشند تا تفکر و شناخت خویش را نسبت به موضوعات مختلف به روز گردانند.
- با توجه به مسائل مطرح شده در خصوص مقوله تفکر شناخت می توان راهکارهای عملیاتی زیر را در خصوص بهبود این حوزه در دانش آموزان و در مدارس پیشنهاد نمود:

- برای شروع فعال کردن زمینه تفکر و شناخت بیشتر می توان از جدول و پازل نیمه کاره برحسب توانایی هر گروه استفاده کرد.
- معلم سعی کند آغاز و پایان هر جلسه آموزشی را با یک سوال و یک مبحث چالش برانگیز شروع نماید تا ذهن دانش آموزان در همه حال درگیر حل مسائل مختلف باشد.
- مسائل انتخاب شده برای تفکر دانش آموزان باید حتی امکان با مسائل روز دانش آموزان در ارتباط باشد، تا دانش آموزان نسبت به مسائل بیشتر احساس تعلق نمایند.
- برای آموزش تفکر و تقویت مهارت های آن در دانش آموزان باید، با توجه به مختصات و توانمندی های ادراکی هر دوره سنی از روش های مناسب باشد.
- عدم استفاده از روش های تدریس معلم محور و مباحث یک طرفه در کلاس درس چون این رویکرد موجب خشک شدن ریشه درخت تفکر و شناخت دانش آموزان می شود.
- دادن جدول های هدفمند مربوط موضوعات درسی و اجتماعی

فصل ۶- بسترهای ضروری مدرسه در حوزه تفکر و شناخت

برای رشد و ارتقاء خصوصیات مطرح شده در زمینه تفکر و شناخت وجود بسترهای زیر در فضای مدرسه ضروری است:

- تابلوهای قرآنی در قسمت های مختلف در خصوص دعوت انسان به تفکر
- ایجاد اتاق فکر و تشکیل جلسات گروهی در ارتباط با شیوه های تفکر در دانش آموزان و استفاده از افراد متخصص در این حوزه
- استفاده از فضای شورای دانش آموزی، برای دعوت به تفکر و جستجو دانش آموزان در ارتباط با مسائل روزمره مدرسه و ارائه راهکارها، نظرات و پیشنهادات کاربردی
- استفاده و دعوت غیر مستقیم، دانش آموزان برای مطالعه کتاب هایی در مورد شیوه های تفکر و شناخت
- برگزاری جلسات مشترک بین کلاس و بین گروهی در ارتباط با مسائل مربوط به تفکر
- استفاده از امکانات (بازی های آموزشی و یا منابع اطلاعاتی، پاورپوینت و...)، موجود در مدرسه و به کارگیری آنها در ارتباط با رشد و پرورش تفکر دانش آموزان مانند (خطوط درهم و پیدا کردن شکل های بامعنی از آن و...)
- فراهم نمودن الگوهای مختلف تدریس مناسب این حوزه و دادن حق انتخاب به مربیان در استفاده از آنان
- استفاده از الگوی عمومی تفکر (فایل پیوست)
- آماده کردن جدول های علمی و فرهنگی و... و به دست آوردن رمز آن
- قرار دادن پازل های مختلف در اختیار دانش آموز

فصل ۷- پروژه های محوری، و پروژه ها و فعالیتهای قابل انجام در حوزه تفکر و شناخت

برای تحقق اهداف تعیین شده در حوزه تفکر و شناخت پروژه های زیر به عنوان پروژه های محوری مدرسه حکمت در این حوزه تعریف شده، و باید به صورت دائمی فعال باشند:

- انشا و مباحثه (که در آن معلم یک موضوع یا یک جمله در مورد یکی از مباحث فلسفی را مطرح می کند و از دانش آموزان می خواهد در خصوص آن مساله فکر کرده و همچنین نظرات هم را نقد نمایند)
- طرح مساله (معلم سعی می کند در هر جلسه آموزشی مسائلی که دانش آموز به طور روز مره با آن در ارتباط است مطرح نموده و از آن به عنوان وسیله ای برای تفکر دانش آموز در خصوص مسائل پیرامونش استفاده نماید)
- روزنامه نگاری (در روزنامه نگاری دانش آموزان باید به مسائل به طور انتقادی بنگرند و در جایگاه یک منقد به مسائل نگاه کنند، که در مقاله های تحلیلی نمایان می شود)
- مسابقات علمی (در آن سعی می شود متناسب با رویکرد این حوزه از مسابقاتی استفاده شود که به پرورش تفکر دانش آموزان کمک کند)
- تحلیل، نقد و بررسی فیلم
- کارگاههای انتقادی (مطرح نمودن یک موضوع خاص و دعوت از دانش آموزان برای شرکت در این کارگروهها و ارائه مباحث انتقادی)

فصل ۸- مشی ارزیابی در حوزه تفکر و شناخت

در حوزه تفکر و شناخت، به دو شکل ارزیابی صورت می گیرد:

- ارزیابی مستقیم: معلم با مشاهده نتایج عملکرد دانش آموز در تکالیف محوله به درک نسبی در خصوص تفکر و شناخت دانش آموز دریابد
- ارزیابی غیر مستقیم: معلم سعی می کند این ارزیابی را به صورت غیر محسوس و در ارتباط با طیف گسترده ای از موضوعات که نیازمند روش منظم تفکر هستند دریابد تا به این برداشت برسد که هریک از دانش آموزان در خصوص تفکر و شناخت تا چه حد پیشرفت نموده اند.

فصل ۹- غرفه ها

فصل ۱۰- گواهینامه ها و سطوح آن

در مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت این گواهینامه ها تعریف شده، و به دانش آموزان دارای شرایط داده می شود، تا موجب تحریک انگیزه آنان برای ارتقاء، و نیز شناسائی سطوح توانمندیهای آنان گردد^۱.

- گواهینامه [خوشنویسی ریزقلم]

- سطح [خوانا]

شرایط احراز:

{حداکثر حدود ۷ معیار برای هر سطح ذکر شود. این معیارها همان معیارهای سازوکارهای آموزشی حوزه موضوع هستند که باید در نرم افزار سما وجود داشته باشند. در مثال زیر، باید گره "خوانا نویسی فارسی" در گراف وجود داشته باشد، و سه مشخصه مثالی زیر، به عنوان معیارهای سنجش آن در سازوکار آموزشی "خوانا نویسی فارسی" تعریف شده باشد}

- [اندازه واژه ها و کلمات در تمام نوشته تقریباً یکسان است. (قابل قبول) (خوانا نویسی

فارسی)]

- [واژه ها در کلمات به صورت عمومی متناسب و یکسان است. (قابل قبول) (خوانا نویسی

فارسی)]

- [نقطه ها در جای مناسب قرار دارد. (قابل قبول) (خوانا نویسی فارسی)]

- [....]

- سطح [زیبا]

- [....]

- گواهینامه [....]

فصل ۱۱- گره های اصلی گراف موضوعات آموزشی در حوزه تفکر و شناخت

در گراف موضوعات آموزشی در سما، تمام گره های این حوزه، تعریف شده و از طریق سر گره های زیر قابل

دستیابی هستند:

- دریافت اطلاعات

- جستجو اطلاعات

^۱- در شرایط احراز هر یک از گواهینامه ها، عبارت داخل پرانتز اول، سطح حداقل قابل قبول برای این معیار است. عبارت داخل پرانتز دوم، عنوان گره گراف موضوعات آموزشی و عنوان سازوکار آموزشی است، که این معیار در آن تعریف شده است.

- یادداشت برداری
- دفترها
- ارجاع کارها
- تحلیل و مدیریت اطلاعات
  - طبقه بندی اطلاعات
  - نگهداری اطلاعات
  - استنباط
  - استنتاج
  - مباحثه
- ارائه اطلاعات
  - انشاء
  - فن ارائه بیان
  - روزنامه نگاری
  - وب نویسی

فصل ۱۲- منابع در دسترس در حوزه تفکر و شناخت

[در این حوزه منابع مهم زیر در دسترس است:

فایل افراد متخصص در دسترس در این حوزه:

دایرکتوری منابع و موضوعات هنری:

دایرکتوری منابع آموزشی و درس افزارهای تفکر و شناخت:

بازی های آموزشی مناسب: ..... و به انبار مراجعه شود

دایرکتوری کتابهای مرجع در این حوزه: کتابخانه حکمت

نام کتابهای مرجع مورد ارجاع کلیدی در مدرسه در این حوزه: .....

سایتهای مهم مورد ارجاع در این حوزه: .....

دایرکتوری پوسترهای آموزشی قابل نصب در محیط مدرسه در ارتباط با این حوزه: .....

فصل ۱۳- چشم انداز مدرسه حکمت در حوزه تفکر و شناخت

- مدرسه حکمت، به حول و قوه الهی، با برنامه‌ریزی و تلاشی که به عنایت خداوند متعال توسط همکاران انجام می‌شود، طی سالهای آینده چشم اندازهای زیر را، در حوزه تفکر و شناخت محقق خواهد نمود:
- در بهار سال ۱۳۹۳، ان شاء الله مولفه‌های زیر در مدرسه محقق شده است:
    - دانش آموزان تفکر را به عنوان جزئی از فرآیند آموزش خویش بدانند.
    - خانواده‌های دانش آموزان سعی کنند بسترهای مناسب برای پیشرفت دانش آموزان در این حوزه آماده نمایند.
    - مریبان به مرحله‌ای برسند که در هر یک از روش‌های تدریس خویش روح تفکر را زنده نگه دارند.
    - سازوکارها و محیط مدرسه زمینه‌های لازم را برای دانش آموزان، معلمان و خانواده‌ها فراهم کنند.
  - در بهار سال ۱۳۹۴، ان شاء الله مولفه‌های زیر در مدرسه محقق شده است:
    - [دانش آموزان ...]
  - در بهار سال ۱۳۹۵، ان شاء الله مولفه‌های زیر در مدرسه محقق شده است:
    - [دانش آموزان ...]

فصل ۱۴- برنامه عملیاتی حوزه تفکر و شناخت در سال ۹۲-۹۳

- برگزاری غرفه‌های:
  - داستان نویسی
  - انشاء نویسی
  - خاطره نویسی
- برگزاری مسابقات:
  - روزنامه نگاری
  - وب سازی
  - برگزاری مسابقات معما
- برگزاری کارگاه تحلیل فیلم
- برگزاری کارگاه نقد و بررسی مسائل روز

- ✓ این مستند بخشی از مستندات سیستم مدرسه حکمت است که برای استفاده عمومی منتشر گردیده است.
- ✓ این مستند میانی و در حال تحلیل و تدوین و ویرایش است و هنوز بخش هایی از آن تکمیل نشده است.
- ✓ مدرسه حکمت از دریافت نظرات، انتقادات، پیشنهادات شما استقبال می کند.
- ✓ در صورتی که تمایل دارید در تکمیل، ویرایش، به روزرسانی، آزمون، بکارگیری و ارائه بازخورد از بکارگیری این مستند همکاری نمایید. مدرسه حکمت از همکاری شما صمیمانه استقبال می کند.
- ✓ در این صورت می توانید موارد و نسخه های تکمیل شده یا بازخوردهای خود را با ذکر نام خود و تاریخ ویرایش در همین سایت بارگذاری نمایید تا توسط عموم قابل استفاده باشد.
- ✓ انشمار با ذکر مرجع آزاد است.
- ✓ استفاده از این سند رایگان است.